

Årsrapport 2022

Kommunstyrelsen

Rapport från
stadsrevisionen

Dnr: RVK 2023/4

Den kommunala revisionen är kommunfullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolag. Stadsrevisionen i Stockholm stad granskar nämnders och styrelser ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt kommunfullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna, lekmannarevisorerna och revisionskontoret.

I årsrapporter för nämnder och bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar av verksamheten. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras som revisionsrapporter.

All rapportering finns på stadsrevisionens hemsida, start.stockholm/revision. Rapporterna kan också beställas från revisionskontoret, revision.rvk@stockholm.se.

Till

Kommunstyrelsen

Årsrapport 2022

Revisorerna i revisorsgrupp 1 har avslutat revisionen av kommunstyrelsens verksamhet under 2022.

Revisorerna har den 17 april 2023 behandlat bifogad årsrapport och överlämnar den till kommunstyrelsen för yttrande senast den 31 augusti 2023.

På uppdrag av revisorerna i revisorsgrupp 1.

Lars Riddervik
Ordförande

Therese Kandeman
Sekreterare

Sammanfattning

Verksamhet

Av stadens tre inriktningsmål bedömer kommunstyrelsen att ett är uppfyllt, ”En ekonomisk hållbar och innovativ storstad för framtiden”. Övriga två mål, ”En modern storstad med möjlighet och valfrihet för alla” och ”En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt” bedöms som delvis uppfyllda. Som tidigare år finns de största avvikelserna från uppsatta årsmål för indikatorer som rör bostadsproduktion. Avvikelser finns även inom klimat- och miljöområdet samt inom stadens omsorgsverksamheter och mål för trygghet. Revisionskontoret delar kommunstyrelsens bedömning.

Årets granskningar visar både på en fungerande verksamhet och på utvecklingsbehov. Angelägna områden för staden att prioritera är, enligt revisionskontoret, arbetet för att motverka välfärdsbrottlighet, kompetensförsörjning inom äldreomsorg och pedagogisk verksamhet samt informationssäkerhet.

Den samlade bedömningen, utifrån revisionskontorets granskningar och analys, är att verksamheten delvis bedrivits på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt då kommunfullmäktiges inriktningsmål inte uppnås till fullo. Revisionskontoret har genomfört en granskning av stadens integrerade ledningssystem (ILS, rapport 2022:7) som visar att systemet ger en struktur för nedbrytning och uppföljning av kommunfullmäktiges mål. Bedömning är att dock att ledningssystemets tillämpning försvåras av mängden styrsignaler som ges i budgeten och otydligheten i grunderna för bedömning av måluppfyllelse.

Ekonomi

Stadens årsredovisning 2022 har i allt väsentligt upprättats i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed.

Staden redovisar att tre av sex finansiella mål uppnås och att övriga uppnås delvis. Den bristande måluppfyllelsen förklaras av genomförda rättningar i den ekonomiska redovisningen avseende investeringar. De rättningar som avser tidigare år påverkar stadens resultat 2022 och medför att utfallet för målen inte blir helt rättvisande. Målen uppnås när rättningar exkluderas.

Årets resultat enligt balanskravet är positivt, även inkluderat rättningar, och därmed är kommunallagens krav på ekonomi i balans uppfyllt.

Den kommunala koncernens resultat 2022 uppgår till 5 147 mnkr (4 224 mnkr, 2021). Stadens resultat uppgår till 2 568 mnkr (2 115 mnkr). Större avvikelser mot budget utgörs av skatteintäkter och generella statsbidrag som avviker med 1 992 mnkr. Koncernen Stockholms Stadshus AB redovisar ett resultat före bokslutsdispositioner och skatt på 2 668 mnkr.

Kommunkoncernen bedriver ett mycket stort antal pågående investeringsprojekt. Bolagskoncernen har drygt 70 pågående projekt med vardera en projektbudget på 300 mnkr eller mer. Stadens nämnder bedriver cirka 2 400 investeringsprojekt varav 1000 är i genomförandefas. Av projekten som är i genomförandefas har cirka 150 en projektbudget som överstiger 50 mnkr. Det finns tydliga indikationer på att flera projekt riskerar budgetöverdrag. Därutöver kan konstateras att stadens medfinansiering avseende ny bussterminal i Katarinaberget har en slutkostnadsprognos som väsentlig överskrider ursprunglig budget.

Staden låneskuld har under den senaste femårsperioden ökat från cirka 39 000 mnkr till 67 000 mnkr. Låneskulden per invånare har därmed ökat från cirka 41 000 kronor till 68 000 kronor. Under samma period har försäljning av materiella anläggningstillgångar gett staden inkomster motsvarande cirka 25 000 mnkr.

Kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's gav i sin senaste bedömning av staden, som genomfördes i november 2022, hög kreditvärdighet med stabila utsikter. Bedömningen förutsätter ett fortsatt fokus på hållbar ekonomi.

Revisionskontorets samlade bedömning är att staden från ekonomisk synpunkt i huvudsak har bedrivit verksamheten på ett tillfredsställande sätt samt har en god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv. Det är angeläget att staden säkerställer en långsikt hållbar ekonomi utifrån stadens utvecklingssituation och omvärldsläge. Det behöver finnas tydliga strategier som syftar till att upprätthålla god ekonomisk hushållning på lång sikt. Arbetet bör utgå från Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, vilket kommunfullmäktige ska besluta om enligt kommunallagens 11 kapitel. Det är också viktigt att staden säkerställer en ekonomisk redovisning som följer lag och normering.

Intern kontroll

Stadens etablerade ledningssystem, som kommunstyrelsen bland annat använder för att utöva sin uppsiktsplikt, är en viktig del av kommunstyrelsens internkontrollarbete. Revisionskontorets granskning av ledningssystemet visar att kunskapen hos förtroendevalda och tjänstepersoner kan förbättras vad gäller systemets funktioner samt underlag till analys.

Kommunstyrelsens styrning och kontroll över stadens verksamhet bedöms delvis varit tillräcklig. Utifrån genomförd granskning och analys av stadens verksamhet är revisionskontorets bedömning att kommunstyrelsen behöver stärka sitt internkontrollarbete inom några områden.

Kommunstyrelsen behöver inta en mer aktiv roll avseende större projekt. Nödvändig information och beslutsunderlag behöver efterfrågas för att ha uppsikt över hur arbetet fortskrider. Väsentliga avvikelser från plan och budgetram ska behandlas på politisk nivå. Det finns flera exempel på investeringsprojekt och andra utvecklingsarbeten som väsentligt avviker från inriktningsbeslut. Kommunstyrelsen behöver därför se över hur processen kan utvecklas för att beslutsunderlag som överlämnas till kommunfullmäktige bättre ska svara upp mot behov av resurser och de risker som projektet har att hantera.

Andra exempel på områden där den interna kontrollen behöver stärkas är inom området avtalsuppföljning, särskilt inom tjänster som upphandlas via lag om valfrihetssystem (LOV). En aktiv hantering av avtal är nödvändig för att minska risken att oseriösa företag anlitas och för att genom olika kontroller upptäcka brott, oegentligheter eller avsteg från avtal.

Bland nämnder och bolag visar årets granskning, precis som tidigare år, att det finns nämnder och bolagsstyrelser som behöver utveckla sitt arbete för att uppnå en god intern kontroll.

Innehåll

1. Inledning	1
2. Verksamhetens ändamålsenlighet	2
2.1 Revisionskontorets samlade bedömning	2
2.2 Kommunfullmäktiges mål för verksamheten	2
2.2.1 <i>Nämndernas måluppfyllelse</i>	2
2.2.2 <i>Bolagens måluppfyllelse</i>	3
2.3 Översiktlig analys av verksamhet	3
2.3.1 <i>Pedagogisk verksamhet</i>	3
2.3.2 <i>Socialtjänst</i>	7
2.3.3 <i>Samhälle</i>	11
3. God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv	14
3.1 Revisionskontorets bedömning	15
4. Intern kontroll	16
4.1 Revisionskontorets bedömning	17
5. Analys av ekonomiskt resultat	18
5.1 Kostnader och intäkter	18
5.2 Investeringar	19
6. Årsredovisning och räkenskaper	21
6.1 Förvaltningsberättelse	21
6.2 Driftredovisning	21
6.3 Investeringsredovisning	22
6.4 Resultaträkning	22
6.5 Balansräkning	23
6.6 Kassaflödesanalys	23
6.7 Sammanställda räkenskaper	24
Bilaga 1 - Årets granskning	25
Bilaga 2 - Granskning av kommunstyrelsens förvaltning	33
Bilaga 3 - Skönhetsrådet	37

1. Inledning

I denna årsrapport sammanfattas årets granskning av kommunstyrelsen samt den granskning som genomförts avseende kommunstyrelsens förvaltning (bilaga 2) och Skönhetsrådet (bilaga 3).

Revisionen har utförts i enlighet med kommunallag, lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), reglemente för stadsrevisionen samt god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning av kommunstyrelsen.

Ansvariga för granskningen är Therese Kandeman och Åsa Hjortsberg Sandgren. På uppdrag av revisionskontoret har PwC under Rebecka Hanssons ledning granskat den finansiella rapporteringen, räkenskaperna samt stadens internbank. Årsrapporten har faktakontrollerats av stadsledningskontoret.

2. Verksamhetens ändamålsenlighet

2.1 Revisionskontorets samlade bedömning

Revisionskontorets samlade bedömning av staden är att verksamheten delvis har bedrivits på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt.

Bedömningen grundar sig på:

- Resultatet av årets granskning av kommunstyrelsen, nämnder och bolagsstyrelser.
- Uppföljning och analys av de mål som kommunfullmäktige beslutat om i budget för att utveckla stadens verksamhet.
- En översiktlig analys av hur staden utför sitt åtagande utifrån lagstiftning, reglementen och rådande förutsättningar.

2.2 Kommunfullmäktiges mål för verksamheten

Kommunfullmäktige har beslutat om tre inriktningsmål. Revisionskontoret bedömer i likhet med kommunstyrelsen att ett av inriktningsmålen uppfylls och att två uppfylls delvis.

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla (uppfylls delvis).
- En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt (uppfylls delvis).
- En ekonomisk hållbar och innovativ storstad för framtiden (uppfylls).

2.2.1 Nämndernas måluppfyllelse

Hur väl nämnderna uppfyller kommunfullmäktiges mål varierar. Bristande måluppfyllelse avseende stadens tillväxt speglas i att årsmålen för indikatorer avseende bostadsproduktion och framkomlighet inte nås, vilket främst berör stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden. Utbildningsnämnden uppnår inte uppsatta mål inom sitt kärnuppdrag såsom elevers kunskapsresultat och studiero. Bland stadsdelsnämnderna är det bland annat mål om trygghet, nöjdhet bland äldreomsorgens brukare samt indikatorer kopplat till medarbetarenkäten där större avvikelser finns från uppsatta årsmål.

Vissa verksamheter inom exempelvis kultur- och idrottsområdet har haft kvarvarande pandemieffekter att hantera, vilket bland annat påverkat besöksiffror till muséer, konsthallar och simhallar. Även äldreomsorgens verksamheter har påverkats.

Flera nämnder redovisar i sina verksamhetsberättelser analyser som inte är helt tillräckliga för att utgöra grund för fortsatt utvecklingsarbete och strategisk planering. Ofta förklaras avvikelser allt för översiktligt med hänvisning till omvärldsfaktorer. Bedömningar görs delvis på olika sätt, vilket gör att det är svårt att dra slutsatser på aggregerad nivå.

2.2.2 Bolagens måluppfyllelse

Inom bolagskoncernen uppnås två av tre inriktningsmål. Ett mål uppnås delvis, ”En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt”. Avvikelser finns bland annat avseende de indikatorer som beslutats för att mäta solenergi och matavfall. Årsmålet om antal påbörjade lägenheter uppnås på koncernnivå. Kvarvarande pandemieffekter och invasionskriget i Ukraina har påverkat bolagskoncernen, vilket medfört att några dotterbolag inte kunnat bedriva sina verksamheter som planerat. Även moderbolagets och dotterbolagens analyser kan utvecklas.

2.3 Översiktlig analys av verksamhet

Syftet med analysen som följer är att få en övergripande bild av hur staden utför sitt åtagande för några valda verksamhetsområden. I analysen har såväl offentlig statistik som stadens egen statistik använts.

Jämförelser inom pedagogisk verksamhet och socialtjänst görs med riket och strukturellt jämförbara kommuner. Uppgifter har hämtats från Kolada, som är det verktyg som Rådet för främjande av kommunala analyser tagit fram för att underlätta för kommuner och regioner att jämföra sina verksamheter. Kolada hämtar uppgifter från bland annat Statistiska centralbyrån, Skolverket och Socialstyrelsen. Referenskostnad/modellberäknat värde är en beräknad kostnad för vad verksamheten, med den struktur som Stockholm har, skulle kosta om den bedrivits utifrån en för riket genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet. Senast tillgängliga jämförelsetal är från 2021.

2.3.1 Pedagogisk verksamhet

Förskola

Av kommunfullmäktiges budget 2022 framgår att stadens förskolor ska hålla en hög pedagogisk kvalitet, ge trygg omsorg och vara tillgänglig för alla barn. Det systematiska kvalitetsarbetet ska prioriteras, liksom att utveckla undervisningen i enlighet med läroplanen. Särskilt fokus ska läggas på det pedagogiska uppdraget i socialt utsatta områden. I stadsdelsnämndernas uppdrag låg även att arbeta

med barns språkutveckling, fysisk aktivitet, säkerställa stöd för barn med särskilda behov och uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Cirka 49 000 barn är inskrivna på någon av de förskolor som finns i Stockholm, varav drygt en tredjedel i fristående förskoleverksamhet.

Kommunfullmäktiges uppföljning av de kommunala förskolorna inkluderar barngruppernas storlek, antal förskolebarn per anställd, andel legitimerade förskolelärare, andel nöjda föräldrar och självvärdering utifrån läroplansuppdraget. Totalt sett når stadsdelsnämnderna målnivåerna för tre av fem kvalitetsindikatorer, övriga uppnås delvis. De som nås delvis är, liksom föregående år, andel nöjda föräldrar (årsmål 88, utfall 86) och antal förskolebarn per anställd (årsmål 4,9, utfall 5,0).

Utbildningsnämndens tillsynsverksamhet av de fristående förskolorna har under året bland annat uppmärksammat att vid cirka en tredjedel av förskolorna får barnen inte undervisning av förskollärare i tillräcklig omfattning. Andra identifierade brister rör bland annat systematiskt kvalitetsarbete, förebyggande barnsäkerhetsarbete och öppethållande. Tillsynen har också uppmärksammat behov av att höja personalens kompetens i svenska. Revisionskontoret har också granskat barnsäkerhetsarbetet i förskolan vid ett urval av stadens stadsdelsnämnder. Granskningen visar att stadens förskolor har en organisation för barnsäkerhetsarbetet samt att barnskyddsronder och utbildningar utförs regelbundet. Förbättringsområden är bland annat analys och uppföljning av sådana brister som framkommit i barnskyddsronder och incidentrapportering.

Nationell statistik visar att andel inskrivna barn i stadens förskolor är något högre än i landet. Personaltätheten ligger i nivå med övriga kommuner. Andel personal med pedagogisk högskoleexamen är dock lägre än i jämförbara kommuner i landet. Staden har även en lägre förskollärartäthet (15,2 barn per förskolelärare) än jämförbara kommuner (13,6 barn per förskolelärare). Förskollärartätheten är lägre i Stockholms fristående förskolor än i de kommunala. Fortfarande finns inom staden förskoleavdelningar som helt saknar kontinuerlig undervisning av legitimerade förskollärare, men antalet har minskat under de tre senaste åren.

Personalens utbildningsnivå och kunskaper i svenska är viktiga utvecklingsområden för att kunna genomföra förskolans läroplansuppdrag. Utbildningsförvaltningen har genomfört en kartläggning av den relativt stora personalkategori (ca 37 procent) som saknar utbildning för arbete med barn i förskolorna. Utbildningsinsatser har erbjudits genom utbildningsförvaltningens barnskötarutbildning samt genom att stadsdelsnämnderna erbjudits vikarieersättning för

grundutbildning till barnskötare och vidareutbildning till förskollärare. Revisionskontorets uppföljning av tidigare granskning av stadens språkutvecklande arbete i förskolan visar att åtgärder vidtagits för att utveckla pedagogernas kunskaper i det svenska språket. Utbildningar i egen regi har erbjudits vid flera stadsdelsförvaltningar, liksom inom Skolverkets utbildningsinsats för flerspråkig personal som behöver stärka sitt svenska språk. Flera stadsdelsnämnder har dock fortsatt ett arbete med att utvärdera och säkerställa pedagogernas kunskap i det svenska språket.

Under 2022 har ändringar i skollagen trätt i kraft, vilka syftar till att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska. Lagen, som ska tillämpas från 1 juli 2023, kommer ställa högre krav på kommunernas uppsökande arbete för att erbjuda förskoleplats. Under året har staden arbetat med revidering av regler för intagning och plats i förskola utifrån lagförändringen.

Under 2022 har flertal barn kommit till Stockholm som flyktingar från Ukraina. Antalet barn i behov av förskoleplats blev färre än förväntat. Totalt har 206 barn från Ukraina fått plats på förskola fram till och med den 1 december 2022. Av de barn i förskoleålder som befann sig i Stockholm i november 2022 hade cirka 78 procent ansökt om plats i förskola.

Antalet barn i staden i åldern 1-5 minskade med sju procent mellan åren 2017-2021. Kostnaden per inskrivet barn har ökat med cirka 8 procent under samma period. I jämförelse med andra kommuner och större städer är stadens kostnad per barn betydligt högre. Även stadens nettokostnad är högre än den beräknade referenskostnaden.

Grund- och gymnasieskola

I stadens 143 kommunala grundskolor finns 76 000 elever och i gymnasieskolorna finns 17 800 elever. Stadens skolpolitiska ambitioner uttrycks i verksamhetsområdesmålet ”I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige”. Målet bedöms uppnås delvis även i år. Precis som förra året visar årets uppföljning att eleverna inte fullt ut uppnår de kunskapsmål som kommunfullmäktige fastställt, varken inom grundskolan eller gymnasieskolan.

Betygsresultaten i årskurs 9 är i nivå med 2021. Resultatet av grundskolans undervisning, mätt som genomsnittligt meritvärde i årskurs 9, är ett högt resultat i jämförelse med genomsnittet för riket (Stockholm 249, riket 229). Även gymnasieskolan redovisar ett studieresultat som generellt är högre än genomsnittet för riket, en resultatskillnad som stått sig över tid. Stadens genomsnittliga meritvärde för nationella program är 16,1 poäng att jämföra med 14,9 för

riket. Fler elever i Stockholms skolor studerar vid högskoleförberedande program än snittet för riket (cirka 83 procent jämfört med 60 procent).

Ett fortsatt identifierat utvecklingsområde för staden är den stora variationen i resultat mellan skolor utifrån elevernas socioekonomiska förutsättningar. Skillnaden har dock minskat något under de senaste två åren, vid en jämförelse av betyg i årskurs 9. Utbildningsnämndens riktade insatser för att förbättra elevernas kunskapsutveckling i Järvaområdet är en förklaring till resultatförbättringen i skolområdet.

Det finns fortsatt en differens i betygsresultaten mellan pojkar och flickor där flickors resultat generellt ligger på en högre nivå. På gymnasiet erhåller exempelvis 90 % av flickorna ett examensbevis och 86 % av pojkarna. Även betygspoängen skiljer sig åt (16,5 för flickor och 15,6 för pojkar).

Under året har revisionskontoret genomfört en granskning av stadens fritidshemsverksamhet. Den samlade bedömningen är att verksamheten i huvudsak styrs utifrån målsättningen i skollagen och läroplansuppdraget. Dock visar granskningen att det finns behov av att utveckla utbildningsnämndens uppföljning av fritidshemmen, bl.a. avseende utbildningsnivå hos medarbetare, samverkan mellan skola och fritidshem, elevgruppers storlek samt personaltäthet. I granskningen framkommer att vissa skolor saknar legitimerad personal med befattningen lärare mot fritidshem med legitimation. Det är därför av vikt att utbildningsnämnden säkerställer att samtliga av stadens fritidshem har personal med rätt behörighet som bedriver och ansvarar för undervisningen utifrån skollagens krav.

Revisionskontorets granskning av stadens modersmålsundervisning visar i huvudsak på en tillfredsställande styrning och organisation av verksamheten samt att det genomförs ett systematiskt arbete med kompetensutveckling av stadens modersmåls lärare. Granskningen visar dock på behov av att utveckla utbildningsnämndens uppföljning och analys av modersmålsundervisningen.

Revisionskontorets granskning av intern kontroll vid utbetalningar av ersättningar till fristående skolor visar att det finns olika former av kontroller för att säkerställa en korrekt hantering av utbetalningar av ersättningar. Däremot visar granskningen behov av att förtydliga ansvarsfördelning och att stärka samverkan mellan förvaltningens olika enheter samt att utreda om det finns ett behov av efterhandskontroller inom de områden där det föreligger störst risk för felaktiga utbetalningar.

Statistik visar att Stockholms stad lägger mer resurser på såväl grundskoleverksamhet som gymnasieverksamhet än beräknad referenskostnad.

Revisionskontorets slutsats, pedagogisk verksamhet

Såväl förskola, grundskola som gymnasieskola bedrivs till en högre kostnad än strukturellt jämförbara kommuner. Det förklaras till del av att staden har höga ambitioner inom området. Relativt riket är också skolresultaten i form av betyg goda. Det är viktigt att staden har en väl utvecklad ekonomistyrning avseende den pedagogiska verksamheten för fullt ut att dra nytta av stordriftsfördelar och för att använda resurser där de ger mest nytta.

Personalens utbildningsnivå och kunskaper i svenska språket är angelägna områden för förskoleverksamheten att fortsätta arbeta med. För grundskolan är den stora skillnaden i resultat mellan stadens skolor fortsatt en utmaning. Ett annat viktigt utvecklingsområde generellt är att kompetensförsörja verksamheten. Rekryteringsbehovet är stort inom flera personalgrupper, bland annat förskollärare, behöriga lärare till årskurs 4-9 samt utbildad personal till fritidshem och elevhälsan.

2.3.2 Socialtjänst

Individ- och familjeomsorg

Av stadens rapportering framgår att verksamhetsområdesmålet ”I Stockholm får människor i behov av stöd och insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet” uppnås. De indikatorer som kommunfullmäktige beslutat om visar på god måluppfyllelse.

Andelen personer med ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen har minskat för staden i sin helhet under 2022 och uppgår till 1,37 procent, vilket är lägre än vad staden budgeterat för. Behovet av ekonomiskt bistånd har en stark koppling till konjunktur och arbetsmarknadens utveckling.

För barn och unga noteras fortsatta skillnader mellan stadsdelsnämnderna vad gäller andel placerade barn per tusen invånare samt antalet inkomna anmälningar och inledda utredningar. Socioekonomiskt svaga områden har generellt fler placeringar. Utredningstiderna är fortsatt långa, men utfallet visar på en förbättring jämfört med föregående år. Revisionskontorets granskning under året uppmärksammar att det finns brister i dokumentation av beslut och uppföljning av ärenden som rör barn och unga.

Inom relationsvåld minskar antalet våldsutsatta som varit i kontakt med stadens relationsvåldscentrum. Även andelen rapporterade

våldsutsatta med minderåriga barn minskar. Samtidigt ökar antalet placeringar på skyddat boende. De som vänder sig till staden för stöd, får också stöd. Det finns dock en svårighet i att nå samtliga våldsutsatta personer i behov av stöd.

Staden har under 2022 tagit emot 1 539 skyddsbehövande personer från Ukraina, vilket är något mindre än Migrationsverkets beräkning.

Nationellt sett har kommunernas samlade kostnader för individ- och familjeomsorg ökat under den senaste femårsperioden. Stockholms stads nettokostnad per invånare har inte ökat i samma takt som befolkningen. En viss ökning har skett i nettokostnad per invånare, men staden ligger fortsatt lägre i jämförelse med övriga kommuner. Nettokostnaden understiger även beräknad referenskostnad med cirka 37 procent, vilket saknar en tydlig förklaring. Det är angeläget att säkerställa att rapportering av kostnader skett på ett korrekt sätt och om resultatet kan kopplas samman med de strategier som finns inom området.

Kostnaderna för missbruks- och beroendevård för vuxna har ökat jämfört med föregående år, men ligger fortfarande lågt i jämförelse med övriga kommuner. Antal brukare har minskat men ärendenas komplexitet har ökat. Under året har fler brukare beviljats boende på stöd- och omvårdnadsboende än behandling på behandlingshem, vilket är en strategi i staden.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning (LSS)

Stockholms stad ger årligen insatser enligt lag om stöd och service till personer med funktionsnedsättning (LSS) och socialtjänstlag (SoL) till cirka 8 000 personer. Antalet personer som har insatser har ökat med cirka 130 personer sedan år 2021. De flesta insatser ges i form av bostad med särskild service samt daglig verksamhet. Andelen pojkar eller män som fick stöd enligt LSS var högre än andelen flickor eller kvinnor i alla åldersgrupper. Socialstyrelsen uppger att skillnaden mellan kön kan förklaras av att fler pojkar diagnosticeras med en neuropsykiatrisk diagnos än flickor.

Ej verkställda beslut för daglig verksamhet har minskat väsentligt under år 2022 och är nu tillbaka på samma nivå som innan pandemin.

Stadens boendeplan 2022-2032 visar på en fortsatt brist på bostäder med särskild service. Drygt 330 bostäder uppges saknas för att nå uppskattat behov.

Stadens arbete för att stödja unga vuxna med intellektuell och/eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning till arbete i enlighet med

lagkrav och stadens styrdokument, Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, har granskats under året (rapport 2022:4). Den samlade bedömningen är att det finns risk för att staden inte ger tillräckligt samordnat stöd till unga personer med funktionsnedsättning för att komma i arbete. Granskningen visar att det är otydliga samverkansformer avseende hur staden ska stödja målgruppen i övergången mellan gymnasieskola till arbete, studier eller annan sysselsättning. Det framkom även brister i den sociala dokumentationen och i uppföljningen av arbetsinriktade insatser i daglig verksamhet.

Revisionskontoret har även granskat stadens arbete för att motverka välfärdsbrott med fokus på hemtjänst och daglig verksamhet (rapport 2023:1). Den samlade bedömningen är att staden har påbörjat ett arbete men att det finns brister bland annat avseende kontroller av privata utförare. Sedan 2020 har socialnämnden inte genomfört några avtalsuppföljningar av avtal med aktörer inom daglig verksamhet inom lagen om valfrihetssystem.

Kostnader för boende och dagligverksamhet per brukare är högre i staden än strukturellt liknande kommuner. Avvikelsen mot beräknad referenskostnad har gradvis minskat sedan 2017. Variationen mellan stadsdelsnämnderna är stor.

Äldreomsorg

Kommunfullmäktiges mål ”I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande” uppnås delvis då flera av de indikatorer som beslutats om inte uppnår sina årsmål. Socialstyrelsens brukarundersökning används för att mäta måluppfyllelse. Undersökningen genomfördes under första kvartalet 2022 och har sannolikt påverkats av effekter kopplat till pandemin. Resultatet av undersökningen visar bland annat att årsmålet avseende brukarnas nöjdhet inom hemtjänsten och vid vård- och omsorgsboenden inte uppnås till fullo. Staden anger att låg svarsfrekvens samt hög sjukfrånvaro kan ha påverkat utfallet.

Revisionskontoret har under 2022 genomfört tre granskningar inom äldreomsorgen. En granskning omfattade stadens styrning och åtgärder för att säkerställa kompetensförsörjning, ett närvarande ledarskap och bemanning inom äldreomsorgens vård- och omsorgsboenden (rapport 2022:5). Den samlade bedömningen är att staden har vidtagit åtgärder, utifrån kommunfullmäktiges uppdrag och intentioner, i syfte att kompetensförsörja verksamheten och för att ha ett närvarande ledarskap och god bemanning inom vård- och omsorgsboenden. Det är dock ett långsiktigt arbete som kräver ut hållighet för att nå resultat. Det finns utvecklingsområden avseende

stadsdelsnämndernas utformning av aktiviteter i kompetensförsörjningsplanerna och uppföljning av dessa. I arbetet med att minska andelen timanställda har stadsdelsnämnderna kommit olika långt och planer behöver tas fram i syfte att åstadkomma en minskning av timanställda.

En annan granskning inriktades på hur staden säkerställer tillgången till profilboenden inom äldreomsorgen enligt stadens Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg. Med profilboende avses ett vård- och omsorgsboende som riktas mot särskilda målgrupper med diagnos och/eller funktionsnedsättningar som kräver särskild omvårdnad och kompetens. Granskningen visade bland annat att äldrenämndens arbete ger goda förutsättningar för att säkerställa tillgången till profilboenden. Däremot behöver granskade stadsdelsnämnder bland annat intensifiera arbetet med att säkerställa att individuppföljningar genomförs i enlighet med stadens riktlinjer.

Den tredje granskningen inriktades på stadens arbete för att motverka välfärdsbrott med fokus på hemtjänst och daglig verksamhet (rapport 2023:1). Som redovisats i föregående avsnitt är den samlade bedömningen är att staden har påbörjat ett arbete men att det finns brister bland annat avseende kontroller av privata utförare. Vidare visade granskningen att äldrenämnden behöver säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas vid misstanke om eller uppkomna brister hos utförare som uppmärksammas av till exempel Inspektionen för vård och omsorg (IVO) eller stadsdelsförvaltningarna.

Revisionskontorets slutsats, socialtjänst

Revisionskontoret konstaterar att de av kommunfullmäktige uppsatta årsmål för indikatorer som rör socialtjänsten sammantaget för staden har relativt god måluppfyllelse. Stor variation finns dock mellan stadsdelsnämndernas resultat.

Staden har en omfattande socialtjänstverksamhet. Utmaningarna är flera och hör till del samman med samhällets utveckling. Det finns också ett resursproblem då exempelvis socialsekreterare uppger att det är svårt att hinna med sitt arbete då ärendenas komplexitet har ökat över tid. Även inom äldreomsorgen finns svårigheter att bemanna verksamheten med rätt kompetenser. För att använda resurser på bästa sätt är det av betydelse att löpande utvärdera de strategier som finns för att kompetensförsörja verksamheten.

2.3.3 Samhälle

Bostäder

Enligt bostadsförsörjningslagen ska kommunen planera så att förutsättningar finns för alla invånare att kunna leva i goda bostäder. Stadens roll är att skapa förutsättningar för byggaktörer att bygga bostäder, både på stadens mark och privatägd mark. Verksamhetsområdesmålet ”I Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skilda behov” uppnås inte för 2022. Utfallet för övervägande delen av indikatorerna avviker väsentligt från kommunfullmäktiges årsmål.

Staden har ett övergripande bostadsmål som innebär att byggnation av 140 000 bostäder ska ha påbörjats under perioden 2010 till 2030, varav 70 000 bostäder mellan 2019 och 2025. Under perioden 2010 till 2021 var staden i fas, eller något under uppsatta årsmål avseende antal bostäder i markanvisningar och godkända/antagna detaljplaner. Mellan åren 2010 till 2022 påbörjades byggnation av 69 550 bostäder. Det innebär att ungefär hälften av det långsiktiga målet om 140 000 bostäder till år 2030 kvarstår att uppfylla under perioden 2023-2030.

Tabellen som följer redovisar årsmål respektive utfall för några av bostadsmålets indikatorer avseende 2021 och 2022 samt totaler för perioden 2010-2022. Dessutom redovisas antal färdigställda bostäder.

Indikatorer	Årsmål 2022	Utfall 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Utfall 2019	Mål 2010-2022	Utfall 2010-2022, ca
Antal markanvisade bostäder	10 000	4 379	10 414	8 441	8 479	85 000	84 400
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	10 000	3 513	8 060	6 344	5 322	79 000	72 500
Antal påbörjade bostäder	10 000	4 437	5 014	3 712	4 266	72 750	69 550
Antal färdigställda bostäder	-	3 260	4 603	4 228	5 552	-	63 300

Stadens markanvisningspolicy syftar bland annat till att öka produktionsstakten i bostadsbyggandet. Revisionskontorets granskning visar att exploateringsnämnden delvis säkerställer att markanvisningspolicyn efterlevs gällande val av förfarande, byggherrekontroller samt förlängning av markanvisning. Utvecklingsområden finns inom bland annat dokumentation av byggherrekontroll samt ställningstagande vid val av markanvisningsförfarande och byggaktör samt rapporteringen till nämnden.

För stadens bostadsbolag var målsättningen att 2022 påbörja byggandet av 600 hyresrätter där över 50 procent ska vara Stockholmshus. Antalet påbörjade hyresrätter uppgick 2022 till 634, utfall 2021 var 362. Målet om antal Stockholmshus uppnås dock inte då utfallet uppgår till 183 bostäder.

Klimat och miljö

Kommunfullmäktiges mål om att ”Stockholm ska vara en hållbar stad med en god livsmiljö” nås delvis enligt revisionskontorets bedömning, i likhet med kommunstyrelsen. Bedömningen grundar sig på att flera årsmål för de 23 indikatorer som beslutats om inte uppnås. Ungefär hälften av indikatorerna uppnår årsmålet. De indikatorer som inte uppnås, eller som uppnås delvis, är bland annat klimatpåverkan från upphandlade livsmedel, insamling och behandling av matavfall, ekologisk kompensation vid exploatering och samt kvaliteten i stadens vattenförekomster.

Flera av indikatorerna ingår i stadens miljöprogram och klimathandlingsplan. Under året har ”Miljöprogram 2020-2023” följts upp och analyserats med utfall från 2021 som grund. Brister i måluppfyllnad finns bland annat inom områdena biologisk mångfald, kvalitet i vattenförekomster och resursanvändning vid exploatering. Det pågår ett arbete med att ta fram ett nytt miljöprogram.

17 bolagsstyrelser och nämnder har utsläppsbeting enligt stadens klimathandlingsplan, varav 13 bedömer att målet om minskade koldioxidutsläpp kan nås till 2023. De svårigheter som anges för att nå målet är bland annat möjligheten att göra inköp med låga klimatavtryck.

Årets regionala uppföljning av de nationella miljömålen som länsstyrelsen gör visar i likhet med föregående år att endast ett miljömål bedöms kunna uppnås till 2023, målet ”Bara naturlig försurning”. Övriga miljö kvalitetsmål bedömer länsstyrelsen inte möjliga att nå till år 2030, med i dag beslutade eller planerade åtgärder. Länsstyrelsen kommer i sin analys fram till att läget i länet inte har förbättrats under senare år och att trenden är negativ. De områden som lyfts som särskilt viktiga att arbeta med är bland annat biologisk mångfald, resurshushållning, tillgången grundvatten av god kvalitet samt levande sjöar och vattendrag. De områden som länsstyrelsen lyfter som viktiga finns med i stadens styrdokument för klimat- och miljöarbetet.

För att öka möjligheten att följa utvecklingen och effekterna av stadens klimat- och miljöarbete är det viktigt att mätmetoder och indikatorer fortsätter att utvecklas. Under året har staden blivit utvald av EU-kommissionen i missionen om klimatneutrala och

smarta städer till 2030. Ett europeiskt klimatkontrakt kommer att tecknas som kan innebära utökad finansiellt och metodmässigt stöd i arbetet med klimatomställningen.

Revisionskontoret har genomfört en granskning av stadens arbete för att minska de negativa konsekvenserna av dagvattnets påverkan på vattenförekomster. Granskningen visar att staden bedriver ett sådant arbete men att förutsättningarna för det strategiska arbetet kan utvecklas. Målen inom EU:s ramdirektiv för vatten om god ekologisk och kemisk status till 2027 är svåra att uppnå. Årets utfall för kommunfullmäktiges indikatorer är att 14 respektive 10 procent av vattenförekomsterna uppfyller kraven för god status, i jämförelse med kommunfullmäktiges mål om 40 procent. I granskningen identifierades utvecklingsområden vad gäller en tydlig och strategisk stadsövergripande kommunikation i frågor som rör dagvattenhantering. Då dagvattenfrågan är komplex och ingen verksamhet har ensam rådighet över utvecklingen inom området ser revisionskontoret att kommunstyrelsens roll är väsentlig för att nå ett effektivt dagvattenarbete.

Revisionskontorets slutsats, samhälle

Samhällsutveckling drivs av staden i samverkan med andra aktörer. Olika omvärldsfaktorer påverkar resultatet. Med den lågkonjunktur och ekonomiskt svåra period som prognostiseras för kommande år finns risk för att det långsiktiga bostadsmålet inte kommer att uppnås. Det är viktigt att nämndernas och bolagens analyser av avvikelser utvecklas för att vara till stöd i stadens strategiska styrning.

Staden genomför åtgärder och har ett strategiskt utvecklingsarbete inom klimat- och miljöområdet. De politiska målsättningarna nås dock inte till fullo, även inom områden där staden har rådighet såsom inköp av ekologiska livsmedel och ekologisk kompensation vid exploatering, vilket enligt revisionskontoret kan vara en effekt av bristande styrning.

3. God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv

Kommunfullmäktige har fastställt sex finansiella mål för staden. Utfallet för de finansiella målen 2022 redovisas i tabellen som följer i jämförelse med utfall för år 2021.

Finansiella mål	Utfall 2022	Utfall 2021	Årsredovisning 2022 (KS)	Utfall 2022 exkl. rättning av investeringar
Stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet ska uppgå till 0,1 mnkr	2 250 mnkr	1 858 mnkr	Uppnås	Uppnås
Nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkterna, generella statsbidrag ska inte överstiga 100 %	97 %	95 %	Uppnås	Uppnås
Soliditeten ska inte understiga 34 % inkl. pensionsåtaganden för staden eller kommunkoncernen	36 % 50 %	35 % 49 %	Uppnås	Uppnås
Kapitalkostnadernas andel av stadens nettodriftkostnader ska inte överstiga 7 %	8 %	6 %	Uppnås inte	6,5 % Uppnås
Budgetföljsamheten ska vara 100 %	100,4 %	98 %	Uppnås inte	98,7 % Uppnås
Prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet, högst +/- 1 %	1,1 %	2 %	Uppnås inte	0,5 % Uppnås

Staden redovisar att tre av sex finansiella mål uppnås under 2022. Utfallet är inte helt rättvisande för perioden då rättningar genomförts som påverkat årets driftskostnader men hänför sig till tidigare år. Samtliga finansiella mål uppnås exklusive rättning.

Kommunkoncernen bedriver ett mycket stort antal pågående investeringsprojekt. Bolagskoncernen har drygt 70 pågående projekt med vardera en projektbudget på 300 mnkr eller mer. Stadens nämnder bedriver cirka 2 400 investeringsprojekt varav 1000 är i genomförandefas. Av projekten som är i genomförandefas har cirka 150 en projektbudget som överstiger 50 mnkr. Det finns tydliga indikationer på att flera projekt riskerar budgetöverdrag. Därutöver kan konstateras att stadens medfinansiering avseende ny bussterminal i Katarinaberget har en slutkostnadsprognos som väsentlig överskrider ursprunglig budget.

Exploateringsnämnden har under året gått igenom samtliga större investeringsprojekt för att säkerställa att avskrivningar görs för de

delar i pågående investeringar som tagits i bruk. Genomlysningen identifierade ett antal felaktigheter i redovisningen som tillsammans resulterade i rättningar på cirka 1 000 mnkr. Rättningarna påverkar till del stadens resultat men har ingen påverkan på kassaflöde eller stadens finansiella ställning.

I likhet med 2021 har ett arbete genomförts i syfte att säkerställa att Rådet för kommunal redovisnings rekommendation avseende materiella anläggningstillgångar efterlevs. Investeringsutgifter om 591 mnkr har omklassificerats till driftskostnader. Även dessa rättningar påverkar stadens resultat.

Stadens låneskuld har under den senaste femårsperioden från cirka 39 000 mnkr till 67 000 mnkr. Låneskulden per invånare har därmed ökat från cirka 41 000 kronor till 68 000 kronor. Under samma period har försäljning av materiella anläggningstillgångar gett staden inkomster motsvarande cirka 25 000 mnkr.

Det internationella kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's bekräftar i sin analys Stockholms stads långsiktiga och kortsiktiga kreditbetyg samt utsikter. Kreditbetyget (ratingen) är fortsatt högsta betyg med stabila utsikter. Bedömningen, som publicerades i november 2022, baserades på stadens resultat, kostnadskontroll, likviditetsreserver, externa skuld och ett fortsatt fokus på ekonomiskt hållbar ekonomi och skuld.

3.1 Revisionskontorets bedömning

Revisionskontoret bedömer att verksamheten ur ett ekonomiskt perspektiv i huvudsak har bedrivits med god ekonomisk hushållning.

Det är angeläget att staden säkerställer en långsikt hållbar ekonomi utifrån stadens utvecklingssituation och omvärldsläge. Det behöver finnas tydliga strategier som syftar till att upprätthålla god ekonomisk hushållning på lång sikt. Arbetet bör utgå från Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, vilket kommunfullmäktige ska besluta om enligt kommunallagens 11 kapitel. Det är också viktigt att staden säkerställer en ekonomisk redovisning som följer lag och normering.

4. Intern kontroll

Varje nämnd och bolagsstyrelse svarar för att den interna kontrollen är tillräcklig i den verksamhet som nämnden/bolagsstyrelsen ansvarar för. Av årets granskning framgår att flera nämnder och bolag behöver stärka sitt arbete för att uppnå god styrning och kontroll av verksamheten.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar att leda och samordna stadens verksamhet samt utöva uppsikt över hela kommunkoncernen. Kommunstyrelsen har ett etablerat ledningssystem för att styra och följa nämndernas internkontrollarbete. Ledningssystemet, som kommunstyrelsen bland annat använder för att utöva sin uppsiktsplikt, är en viktig del i kommunstyrelsens internkontrollarbete. Revisionskontorets granskning av ledningssystemet visar att kunskapen hos förtroendevalda och tjänstepersoner kan förbättras vad gäller systemets funktioner samt underlag för analys.

Stockholm Stadshus AB ska inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen. Detta arbete går att förtydliga genom att kommunstyrelsen i en ägarpolicy, eller i något annat styrdokument, tydliggör vad som är väsentlig och strategisk information.

Stadens verksamhet är omfattande och kommunstyrelsen med dess förvaltning kan inte vara aktiv i alla frågor. Det finns dock områden där revisionskontoret anser att kommunstyrelsen borde tagit en mer aktiv roll. Det gäller bland annat några av stadens större projekt såsom Projekt Slussen inklusive delprojektet ny bussterminal i Katarinaberget samt Projekt SFA, Stockholms Framtida Avloppsrening, där indikationer på väsentliga avvikelser avseende ekonomi och framdrift funnits en tid. Revisionskontoret anser att kommunstyrelsen, inom ramen för sin uppsiktsplikt, borde ha vidtagit åtgärder, exempelvis genom att begära lägesrapporter för behandling i kommunstyrelsen.

Ett annat område där kommunstyrelsen behöver stärka den interna kontrollen är när avtal tecknas med extern part. Kommunstyrelsen behöver ha rutiner för att ha uppsikt över att avtal endast ingås med seriösa företag samt att avtalsuppföljning sker i tillräcklig omfattning. Detta för att förebygga och upptäcka välfärdsbrottslighet och andra oegentligheter men också för att stadens resurser ska användas på ett ansvarsfullt sätt.

Den interna kontrollen behöver också stärkas avseende hur investeringsprojekt redovisas i stadens ekonomisystem. Ett arbete har pågått under de senaste två åren för att rätta felaktigheter.

4.1 Revisionskontorets bedömning

Kommunstyrelsens styrning och kontroll över stadens verksamhet bedöms delvis varit tillräcklig. Den interna kontrollen behöver bland annat stärkas avseende styrning av större projekt, avtals- hantering samt ekonomisk redovisning och rapportering.

Staden bedriver ett omfattande utvecklingsarbete och ett stort antal verksamhetsprojekt och investeringsprojekt pågår och planeras för. Kommunstyrelsen behöver säkerställa att resurser och organisation svarar upp mot det arbete som förväntas utföras med god styrning och kontroll.

Vidare behöver kommunstyrelsen se över processen för hur beslut fattas avseende större investeringsprojekt och andra större utvecklingsarbeten (verksamhetsprojekt, medfinansiering). Det finns flera exempel på projekt som väsentligt avviker från inriktningsbeslut. Kommunstyrelsen behöver därför se över hur processen kan utvecklas för att beslutsunderlag som överlämnas till kommunfullmäktige bättre svarar upp mot de risker och resursbehov som projektet har att hantera.

5. Analys av ekonomiskt resultat

5.1 Kostnader och intäkter

Staden redovisar ett resultat om 2 568 mnkr för 2022. I tabellen nedan redovisas budget före och efter justeringar, utfall samt budgetavvikelsen.

Driftredovisning, mnkr	KS/KF Budget 2022	Budget inkl. budgetjusteringar 2022	Utfall 2022	Budgetavvikelse (inkl. budgetjustering) 2022
Verksamhetens intäkter	8 777	15 684	16 993	1 309
Jämförelsestörande intäkter	0	0	2 025	2 025
Verksamhetens kostnader, inkl. reservering central medelsreserv	-58 934	-65 660	-64 839	821
Jämförelsestörande kostnader	0	0	- 2 381	-2 381
Avskrivningar	- 1 876	-2 055	- 2 961	-906
Verksamhetens nettokostnader	- 52 032	-52 032	- 51 164	868
Skatteintäkter m.m.	50 979	50 979	52 971	1 992
Verksamhetens resultat	- 1 053	-1 053	1 807	2 860
Finansnetto	1 053	1 053	761	-292
Årets resultat	0,1	0,1	2 568	2 568

Årets resultat på 2 568 mnkr är högre än förra årets resultat om 2 115 mnkr. I resultatet ingår cirka 2 000 mnkr högre skatteintäkter än budgeterat samt realisationsvinster och försäljning av exploateringsfastigheter med 1 928 mnkr, vilka inte budgeterats för.

Större, ej budgeterade, kostnader som belastar resultatet är ökad avsättning till medfinansiering av ny bussterminal Katarinaberget på 1 050 mnkr samt rättningar avseende investeringar, som bland annat påverkar årets avskrivningar för exploateringsnämnden. Staden har även betalat ut ett aktieägartillskott till Stockholms Hamn AB på 1 000 mnkr för förlusttäckning avseende nedskrivning av Stockholm Norvik hamn.

Nämndernas utfall avviker med -253 mnkr mot justerad budget. Facknämnderna redovisar ett totalt underskott på -573 mnkr, varav

exploateringsnämnden redovisar en budgetavvikelse på -1 039 mnkr. Avvikelsen förklaras av ökade kapitalkostnader, avskrivningar och internränta, till följd av rättningar av tidigare felaktig redovisning av investeringar. Utbildningsnämnden redovisar ett större överskott, 220 mnkr, vilket främst anges bero på högre intäkter avseende statsbidrag, föräldraavgifter och interkommunal ersättning. Stadsdelsnämnderna redovisar sammantaget ett överskott på 322 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av lägre kostnader för ekonomiskt bistånd och för placeringar inom äldreomsorgen än budgeterat.

I förvaltningsberättelsen redovisas att staden uppnår balanskravet och att årets resultat enligt balanskravet uppgår till 2 250 mnkr. Staden har även redovisat positiva balanskravsresultat tidigare år.

Kommunkoncernens resultat 2022 uppgår till 5 147 mnkr (4 224 mnkr). Koncernen Stockholms Stadshus AB redovisar ett resultat före bokslutsdispositioner och skatt på 2 668 mnkr. Några bolag når dock inte uppsatta budgetmål, bland annat AB Stockholmshem, Mässfastigheter i Stockholm AB, Kulturhuset Stadsteatern och Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA).

Revisionskontorets bedömning

Årets resultat uppfyller kommunfullmäktiges mål om budgetföljsamhet för 2022.

Resultatet enligt balanskravet har uppfyllts och därmed kommunalagens krav på ekonomi i balans. Balanskravsutredning är upprättad enligt reglerna i lag om kommunal bokföring och redovisning.

5.2 Investeringar

Kommunkoncernens investeringar uppgår 2022 till 16 643 mnkr (17 467 mnkr). För koncernen Stockholm Stadshus AB uppgår utfallet till 10 953 mnkr (13 325 mnkr) att jämföra med budget på 13 383 mnkr.

Stadens investeringar uppgår till 5 887 mnkr (4 962 mnkr 2021), vilket är 1 083 mnkr lägre än budget. Drygt hälften av avvikelsen, 591 mnkr, förklaras av rättningen av projektkostnader som tidigare felaktigt redovisats som investeringsutgifter. Exploateringsnämnden redovisar en avvikelse om 376 mnkr, vilket inkluderar rättningen av investeringsutgifter på 509 mnkr. Exklusive rättningen har nämnden förbrukat mer investeringsmedel än budgeterat, vilket förklaras av högre investeringstakt än planerat. Fastighetsnämnden redovisar en avvikelse på 462 mnkr (568 mnkr 2021) som anges bero på förseningar i planerings- och genomförandefaserna samt att vissa

planerade projekt inte blivit av. Avvikelsen står för en tredjedel av budgeterade medel.

En avsättning för medfinansiering av ny bussterminal Katarinaberget om 1 050 mnkr har påverkat årets resultat. Bussterminalens totala kostnad beräknas uppgå till 5 700 mnkr, varav stadens andel uppgår till 1 950 mnkr.

Kommunkoncernens låneskuld, som avser bolagens investeringar, uppgår till 66 850 mnkr (68 569 mnkr). Det är en minskning med 1 719 mnkr från föregående år (ökning om 5 176 mnkr mellan 2020 och 2021). Minskningen förklaras av att investeringarna i högre grad har finansierats av egna medel vilket möjliggjorts genom försäljning av anläggningstillgångar på 8 783 mnkr. Egenfinansieringsgraden var 115 procent jämfört med 89 procent 2021. Den samlade låneskulden ligger inom finanspolicyns ram som uppgår till 80 000 mnkr.

6. Årsredovisning och räkenskaper

Syftet med granskningen av årsredovisning är att bedöma om den är upprättad i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt i enlighet med god redovisningssed. Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande.

Revisionskontorets bedömning

Den samlade bedömningen är att stadens årsredovisning 2022 i allt väsentligt, upprättats i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt god redovisningssed. Såväl stadens som koncernens räkenskaper ger en i huvudsak rättvisande bild av årets resultat och ställning. Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

6.1 Förvaltningsberättelse

Enligt kraven i 4 kap. 2 § LKBR ska årsredovisningen upprättas på ett överskådligt sätt. I 11 kap. LKBR regleras innehållet i förvaltningsberättelsen.

Revisionskontorets bedömning

Förvaltningsberättelsen uppfyller kraven enligt LKBR och RKR:s rekommendationer. De olika delar som ska ingå i en förvaltningsberättelse finns i allt väsentligt redovisade i årsredovisningen. Kommunstyrelsen kan dock utveckla redovisningen för att få den mer överskådlig och lättillgänglig. En mer sammanfattande analys inom de för staden mest väsentliga områdena i kombination med att de deskriptiva delarna minskas skulle öka läsvärdet av förvaltningsberättelsen.

6.2 Driftredovisning

Enligt 10 kap. LKBR ska årsredovisningen innehålla en redovisning hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställs för den löpande verksamheten under eget avsnitt.

Revisionskontorets bedömning

Driftredovisningen uppfyller kraven enligt LKBR och RKR:s rekommendation R14. Av driftredovisning framgår hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts.

Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 14 (R14) anger att driftredovisningen bör summeras i resultaträkningens poster Verksamhetens intäkter och Verksamhetens kostnader, vilket stadens redovisning inte gör. Kravet i 4 kap. 2 § LKBR att årsredovisningen ska upprättas överskådligt medför att sambandet mellan driftredovisningen och årsredovisningens övriga delar ska beskrivas överskådligt. En sådan beskrivning har upprättats men överensstämmer inte fullt ut med delarnas som är kopplade till stadens driftredovisning. Det framgår dock att beskrivningen är en förenkling.

6.3 Investeringsredovisning

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning ska årsredovisningen innehålla en samlad redovisning av stadens investeringsverksamhet under eget avsnitt. Enligt R14 ska investeringsredovisningen utformas så att utfallen på ett överskådligt sätt kan stämmas av mot fullmäktiges budget och andra för investeringsverksamheten relevanta fullmäktigebeslut.

Revisionskontorets bedömning

Investeringsredovisningen uppfyller kraven enligt LKBR och RKR:s rekommendation R14. Av investeringsredovisning framgår hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts. Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 14 (R14) anger att investeringsredovisningen, med eller utan justering, bör summera i kassaflödesrapportens poster Investering i immateriella, materiella och finansiella anläggningstillgångar, vilket stadens redovisning inte gör.

Kravet i 4 kap. 2 § LKBR att årsredovisningen ska upprättas överskådligt medför att sambandet mellan investeringsredovisningen och årsredovisningens övriga delar ska beskrivas överskådligt. En sådan beskrivning har upprättats men överensstämmer inte fullt ut med delarnas som är kopplade till stadens investeringsredovisning.

6.4 Resultaträkning

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning framgår att resultaträkningen i sammandrag ska redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret.

Revisionskontorets bedömning

Resultaträkningen uppfyller kraven enligt LKBR och RKR:s rekommendationer. Resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat.

I granskningen noteras att staden, likt tidigare år, redovisar vissa it-kostnader som jämförelsestörande kostnader. Dessa kostnader ska, enligt god redovisningssed, redovisas som verksamhetens kostnader.

Interna transaktioner har i huvudsak eliminerats men förutsättningarna för vissa avstämningar mellan nämnd och bolag behöver förbättras.

Vid granskning av nämndernas årsbokslut har ett mindre antal felperiodiseringar uppmärksammats. Felen uppgår sammantaget inte till materiella belopp för staden.

Alla fel och förbättringsförslag som noterats i granskningen har kommunicerats genom särskilt PM direkt med ansvariga.

6.5 Balansräkning

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning framgår att balansräkningen i sammandrag ska redovisa kommunens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång. Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen.

Revisionskontorets bedömning

Balansräkningen uppfyller kraven enligt LKBR och RKR:s rekommendationer. Bilagor/specifikationer finns i tillräcklig omfattning.

6.6 Kassaflödesanalys

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning ska kommunens in- och utbetalningar under räkenskapsåret redovisas i kassaflödesanalysen.

Revisionskontorets bedömning

Kassaflödesanalysen uppfyller kraven enligt LKBR och RKR:s rekommendationer. Kassaflödesanalysen överensstämmer med årsredovisningens övriga delar.

6.7 Sammanställda räkenskaper

Enligt lag om kommunal bokföring och redovisning ska sammanställda räkenskaper upprättas för den kommunala koncernen, under vissa förutsättningar. Syftet med att upprätta sammanställda räkenskaper är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning, oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs.

I sammanställda räkenskaper ingår boksluten för Stockholms stad, Stadshuskoncernen, stadens intressebolag Stockholm Exergi Holding AB samt Storstockholms brandförsvarsförbund. Bolagens och brandförsvarsförbundets årsredovisningar har granskats av respektive auktoriserad revisor. Stadens bokslut har granskats av revisionskontoret med hjälp av konsult.

Justering och eliminering har gjorts för koncerninterna poster. Vid avstämning av de interna posterna noterades en del mindre differenser.

Storstockholms brandförsvarsförbund ingår i stadens sammanställda redovisning. Revisionen av förbundet utförs av fyra förtroendevalda revisorer som utses från andra medlemskommuner än Stockholm, då staden utser ordförande i direktionen. Revisorerna biträds av en revisionsbyrå. Revisorerna har lämnat sin revisionsberättelse samt redogörelse för år 2022.

Av revisionsberättelsen framgår att:

- Direktionen i Storstockholms brandförsvaret i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.
- Räkenskaperna är i allt väsentligt rättvisande.
- Direktionens interna kontroll har varit tillräcklig.
- Resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som direktionen uppställt, i allt väsentligt.

Revisionskontorets bedömning

De sammanställda räkenskaperna uppfyller syftet med att ge en helhetsbild av stadens ekonomiska ställning, resultat och åtaganden. De är upprättade i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendation från Rådet för kommunal redovisning.

Bilaga 1 - Årets granskning

Under revisionsår 2022 har utöver den grundläggande granskningen ett antal projekt och fördjupade granskningar genomförts. Granskningarna är ett viktigt underlag för revisionens samlade bedömning av staden och kommunstyrelsen. Nedan redovisas i korthet ett urval av genomförda granskningar där kommunstyrelsen varit en av de nämnder som granskats.

Förutsättningar för en äldreomsorg med hög kvalitet (rapport 2022:05)

En granskning har genomförts av stadens styrning och åtgärder för att säkerställa kompetensförsörjning, ett närvarande ledarskap och bemanning inom äldreomsorgens vård- och omsorgsboenden. Granskningen omfattade kommunstyrelsen, äldrenämnden samt stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Älvsjö och Södermalm.

Den samlade bedömningen är att staden har vidtagit åtgärder, utifrån kommunfullmäktiges uppdrag och intentioner, i syfte att kompetensförsörja verksamheten och för att ha ett närvarande ledarskap och god bemanning inom vård- och omsorgsboenden. Det är dock ett långsiktigt arbete som kräver uthållighet för att nå resultat.

Kommunstyrelsen rekommenderas att fortsätta utveckla och intensifiera arbetet med att kompetensförsörja äldreomsorgen samt att tydliggöra hur uppföljning av kompetensförsörjningsplaner ska genomföras för att möjliggöra en stadsövergripande analys.

Av kommunstyrelsens yttrande framgår att kommunstyrelsen delar revisionens bedömning att kompetensförsörjning är ett prioriterat område i staden, att staden har former för styrning och genomför både kort- och långsiktiga insatser samt att ett utvecklingsarbete pågår i frågan. Vidare instämmer kommunstyrelsen i att uppföljningen av kompetensförsörjningsplanerna kan utvecklas och tydliggöras för att möjliggöra en stadsövergripande analys.

Outsourcad it-verksamhet (rapport 2022:6)

Kommunstyrelsen har granskats i syfte att bedöma stadens arbete med styrning, reglering och uppföljning av outsourcad it-verksamhet avseende områdena informationssäkerhet, driftsäkerhet och incidenthantering. Avtalet ”Gemensam it-service för stadens förvaltningar och bolag” har fungerat som verifierande exempel.

Revisionskontorets bedömning är att kommunstyrelsen delvis har en struktur för att styra, reglera och följa upp avtal för outsourcad it-verksamhet. Arbetet behöver utvecklas, bland annat avseende avtalsrevision och leverantörsuppföljning. Vidare bör stadens försörjningsstrategi för it-området, eller motsvarande dokument, beslutas politiskt då den strategiska styrningen berör stadens samtliga verksamheter.

Kommunstyrelsen rekommenderas att utveckla arbetet med den proaktiva leverantörsuppföljningen och avtalsrevision. Vidare rekommenderas att tydliggöra kvalitetsprogrammets inriktning i försörjningsstrategin eller motsvarande dokument, besluta om styrdokumentet på politisk nivå och förankra strategin i samtliga verksamheter som berörs samt att se över behovet av intern kompetens för att uppnå de förväntade effekterna av den strategiska styrningen.

Kommunstyrelsen har i sitt svar angett att de delar revisionskontorets uppfattning att det är ett angeläget område att ha fortsatt fokus på och att det pågår ett utvecklingsarbete där lämnade rekommendationer kommer att beaktas.

Stadens integrerade ledningssystem (rapport 2022:7)

Revisionskontoret har genomfört en granskning av om stadens arbete med nedbrytning och uppföljning av kommunfullmäktiges mål följer kommunfullmäktiges intentioner. Kommunstyrelsen samt stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Skarpnäck och Spånga-Tensta har ingått i granskningen som haft fokus på verksamheterna förskola och äldreomsorg.

Granskningen visar att stadens integrerade ledningssystem ger en struktur för nedbrytning och uppföljning av kommunfullmäktiges mål. Revisionskontorets bedömning är att ledningssystemets tillämpning försvåras av mängden styr signaler som ges i budgeten och otydligheten i grunderna för bedömning av måluppfyllelse. I budgetens styrning av stadsdelsnämnderna finns över 800 formuleringar som anger prioritering för verksamheten.

Stadens integrerade ledningssystem är förankrat i verksamheten utifrån att många känner till systemet. Nämndernas analys och målbedömning behöver dock utvecklas för att undvika skilda bedömningar vid likartade utfall.

Kommunstyrelsen rekommenderas att i budgetberedningen verka för att väsentligt reducera antal styr signaler, utveckla anvisningar för målbedömning, utvärdera ledningssystemet för att utveckla

stadens styrning samt att regelbundet genomföra utbildningsinsatser för förtroendevalda och medarbetare i hur stadens ledningssystem fungerar.

Kommunstyrelsen har lämnat ett yttrande av vilket framgår att de delar revisionens slutsatser avseende att det finns behov av att löpande utvärdera och utveckla ILS-systemet och att ytterligare fokusera de politiska styrsignalerna. Vidare framhålls att det finns en målsättning om att öka graden tillitsbaserad styrning inom staden.

Hållbar dagvattenhantering (rapport 2022:9)

Revisionskontoret har granskat stadens förebyggande arbete för att hantera dagvatten ur ett miljöperspektiv. Den samlade bedömningen är att staden bedriver ett arbete för att minska de negativa konsekvenserna av dagvattnets påverkan på vattenförekomster. Det kan dock konstateras att målen om god ekologisk och kemisk status till 2027 är svåra att uppnå. Förutsättningarna för det strategiska arbetet kan utvecklas, bland annat genom en utökad erfarenhetsåterföring.

Dagvattenfrågan är komplex. Ingen verksamhet har ensam rådighet över utvecklingen inom området. En stadsövergripande utvärdering av stadens samlade arbete för att nå en hållbar dagvattenhantering är enligt revisionskontorets mening av värde för det fortsatta utvecklingsarbetet. I granskningen rekommenderas Stockholm Vatten och Avfall AB att i samråd med kommunstyrelsen utveckla stadens dagvattenhantering.

Kommunstyrelsen skriver i sitt yttrande att revisionsrapporten i huvudsak speglar stadens vattenarbete på ett korrekt sätt. Vidare beskrivs att kommunstyrelsen till del anser att de rekommendationer som riktats till SVOA och som avser samordning/prioritering av åtgärder, kunskapsöverförings och kompetensutveckling kopplat till dagvatten samt en utvärdering av stadens samlade arbete är angelägna. Kommunstyrelsen kommer under 2023 att utreda en styrnings- och finansieringsmodell för att öka takten i framtagandet och genomförandet av stadens lokala åtgärdsprogram för vatten.

Stadens arbete för att motverka välfärdsbrott (rapport 2023:01)

Revisionskontoret har genomfört en granskning av stadens arbete för att motverka välfärdsbrott. Kommunstyrelsen tillsammans med äldrenämnden, socialnämnden och Skärholmens stadsdelsnämnd

har ingått i granskningen som haft fokus på hemtjänst och daglig verksamhet.

Revisionskontoret bedömer att staden har påbörjat ett arbete för att motverka välfärdsbrott men att kommunstyrelsen i högre utsträckning kan arbeta för att samordna, leda och stödja nämnderna i arbetet.

Granskningen visar på brister avseende socialnämndens följsamhet till lagens intentioner om att all kommunal verksamhet som genom avtal lämnas till privata utförare ska följas upp och kontrolleras. Detta beror bland annat på att det inte har funnits resurser att följa upp avtalen. Revisionskontoret menar att kommunstyrelsen bör ta ställning till på vilket sätt staden skapar en rimlig balans mellan antal avtal och resurser för en ändamålsenlig kontroll av avtal i syfte att ge brukare insatser av hög kvalitet samtidigt som risker för välfärdsbrott motverkas.

Kommunstyrelsen rekommenderas att ta ett samordnande ansvar för arbetet mot välfärdsbrott genom att bland annat tydliggöra strukturer för informationsdelning och uppföljning. Vidare rekommenderas kommunstyrelsen att utreda på vilket sätt upphandling av hemtjänst och daglig verksamhet ska ske för att skapa en ändamålsenlig kontroll av privata utförare.

Kommunstyrelsen ska inkomma med ett yttrande senast 28 april 2023.

Efterlevnad av NIS-direktivet

En granskning har genomförts i syfte att bedöma om kommunstyrelsen och stadens nämnder bedriver ett informationssäkerhetsarbete i enlighet med de bestämmelser som framgår av NIS-direktivet och stadens riktlinjer.

NIS-direktivet ställer krav på säkerhet i nätverk och informationssystem för leverantörer av samhällsviktiga tjänster. De samhällsviktiga tjänsterna delas in i sju olika sektorer. Syftet med NIS-direktivet är att uppnå en hög gemensam säkerhetsnivå i hela EU. I Sverige regleras NIS-direktivet genom lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster. I korthet innebär lagstiftningen krav på systematiskt informationssäkerhetsarbete och incidentrapportering för verksamheter som ansvarar för tjänster som är av avgörande betydelse för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner.

Hälso- och sjukvård är en av de sektorer som omfattas av bestämmelserna i NIS-direktivet. Kommunstyrelsen har under 2019

bedömt att stadens verksamheter inom hälso- och sjukvård ska identifieras som en samhällsviktig tjänst, vilket innebär att stadens nämnder är skyldiga att följa de bestämmelser som följer av NIS-direktivet och lagen. Det är den enskilda nämnden som är ägare av den information som hanteras inom den egna verksamheten och ska således själv ansvara för att det bedrivs ett effektivt och ändamålsenligt informationssäkerhetsarbete i enlighet med rådande bestämmelser. Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och samordna det stadsövergripande informationssäkerhetsarbetet.

Informationssäkerhetsarbetet ska bedrivas systematiskt och vara riskbaserat. Stadens säkerhetsprogram fastslår hur informations-säkerhetsarbetet ska bedrivas i staden och kommunfullmäktige har antagit riktlinjer med tillhörande tillämpningsanvisningar.

Granskningen visar att kommunstyrelsen har upprättat ett ledningssystem för informationssäkerhetsarbete i enlighet med Myndigheten för samhällsberedskaps föreskrifter (MSBFS 2018:8). Ledningssystemet ska ge stöd åt stadens nämnder och styrelser i det löpande informationssäkerhetsarbetet. Granskningen visar att kommunstyrelsen i dagsläget inte utför någon uppföljning av stadens samlade informationssäkerhetsarbete.

Kommunstyrelsen rekommenderas att säkerställa att stadens samlade informationssäkerhetsarbete följs upp årligen.

Ägarstyrning och uppsiktsplikt

En granskning av stadens ägarstyrning och uppsikt över de kommunala bolagen har genomförts. Kommunstyrelsen ansvarar för uppsikten av de kommunala bolagen medan moderbolaget Stockholms Stadshus AB har rollen att utöva ägarstyrning över dotterbolagen. Granskningen visar på några områden där arbetsformerna kan utvecklas.

Staden saknar ett övergripande styrdokument där kommunfullmäktige tydliggjort hur ägarstyrningen av de direkt och indirekt ägda bolagen ska genomföras. Ägarstyrningen brister i transparens då flera funktioner inom staden, i varierad grad, har inflytande över ägarstyrningen.

Kommunfullmäktige beslutar i budgeten om direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser (173 direktiv) samt om bolagsspecifika ägardirektiv. Därutöver beslutas om kompletterande direktiv under verksamhetsåret. Nämda direktiv överlämnas inte för beslut på bolagsstämmor. Av 8 kap. 41 § aktiebolagslagen följer att bolagets aktieägare endast genom beslut på bolagsstämman kan ge bindande ägardirektiv till bolaget.

Bolagsstyrelserna gör ingen systematisk prövning av om direktiven strider mot aktiebolagslag, årsredovisningslag, bolagsordning eller bolagets intressen. Moderbolaget har i anvisningar till verksamhetsplan med budget 2022 till koncernen Stockholms stadshus AB klargjort att respektive bolag själva avgör vilka av de gemensamma ägardirektiven som ska följas upp särskilt utöver bolagens egna ägardirektiv.

Kommunstyrelsen har inte definierat, utöver vad som framgår av kommunstyrelsens reglemente, på vilket sätt uppsikt över stadens bolag ska ske. Av ägardirektivet till Stockholms Stadshus AB framgår att moderbolaget inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt ska återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen. Den periodiska rapportering som moderbolaget återför till kommunstyrelsen är enligt revisionens uppfattning inte tillräcklig för en ändamålsenlig uppsikt av stadens bolag.

Ägarstyrningen utförs formellt via Stockholms Stadshus AB som ska ha insyn i bolagen och ges information för att utöva ägarrollen med beaktande av sekretess- och säkerhetsaspekter. Då det även förekommer informationsöverföring mellan bolag och rotlar, bör en översyn av formerna för informationsöverföring med beaktande av sekretess- och säkerhetsaspekter ske så att information inte röjs till obehöriga.

Kommunstyrelsen rekommenderas att överväga att ta fram en bolags- eller ägarstyrningspolicy samt tydliggöra former för hur uppsikten över bolagen ska genomföras. Vidare rekommenderas en översyn av formerna för informationsöverföring med beaktande av sekretess- och säkerhetsaspekter så att information inte röjs till obehöriga.

Felaktig folkbokföring och oriktiga hyresförhållanden

En granskning har genomförts i syfte att bedöma om kommunstyrelsen och stadens bostadsbolag bedriver ett ändamålsenligt arbete för att identifiera och motverka felaktig folkbokföring och oriktiga hyresförhållanden.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret att samordna och stödja stadens arbete mot välfärdsbrottslighet. Det förebyggande arbetet mot felaktigheter i folkbokföring och oriktiga hyresförhållanden är en viktig del i detta arbete. Uppgifter i folkbokföringen är centrala vid exempelvis utbetalningar från välfärdssystemen och vid samhällsplanering. Oriktiga hyresförhållanden bidrar till en skev bostadsmarknad, ökad otrygghet och är ofta en möjliggörare för

vidare utnyttjande av individer och stadens välfärdssystem. En viktig del i det förebyggande arbetet är att anmäla uppmärksammade felaktigheter och misstanke om eller förekomst av brott till Skatteverket respektive polisen.

I budget för 2022 har kommunstyrelsen fått i uppdrag att intensifiera arbetet mot välfärdsbrottslighet. Granskningen visar att kommunstyrelsen har påbörjat ett arbete, vilket ska konkretiseras under år 2023. Under hösten år 2022 anordnade stadsledningskontoret två utbildningstillfällen för förvaltnings- och bolagschefer gällande välfärdsbrott och ytterligare utbildningsinsatser planeras genomföras under nästkommande år. Vidare ska en referensgrupp inrättas för övergripande frågor kring välfärdsbrottslighet, där frågor som rör folkbokföring och oriktiga hyresförhållanden är ett fokusområde. Stadens bolag kommer inte vara representerade i referensgruppen i ett första skede. Berörda bolag bjuds in till separata arbetsgruppsmöten gällande utpekade områden inom välfärdsbrott.

Enligt folkbokföringslagen är myndigheter skyldiga att anmäla misstanke om felaktigheter i folkbokföringen till Skatteverket. Kommunala bostadsbolag har inte samma lagstadgade skyldighet, men det finns inte heller några hinder för att anmäla misstanke om felaktigheter och brott. Granskningen visar att stadens bostadsbolag huvudsakligen väljer att lösa ärenden där det förekommer felaktigheter genom att överenskommelser träffas med hyresgästen, där hyresgästen själv begär utträde ur sitt hyresavtal. Uppgifter om felaktigheter i folkbokföringen i dessa ärenden anmäls således inte alltid till Skatteverket. Anmälan till polis sker i begränsad utsträckning.

Det är av vikt att kommunstyrelsen ökar medvetenheten och kunskapen inom staden om effekter av felaktig folkbokföring, hur det kan upptäckas och om stadens underrättelseskyldighet till skatteverket vid misstanke om felaktig folkbokföring. Detta framkommer även i budget år 2023.

Strategiska rådet

Servicenämndens struktur för beslutsfattande har granskats. Granskningen berör kommunstyrelsen i egenskap av att kommunstyrelsens strategiska råd är processägare och beställare av de tjänster som servicenämnden enligt reglemente ansvarar för att utföra.

Granskningen visar att det finns exempel där serviceförvaltningen arbetat efter beslut som fattats av strategiska rådet, men där ärendet inte följer av processägarskapet utan följer av det ansvar som servicenämnden har.

Revisionskontorets bedömning är att strategiska rådets beslutsfattande behöver förtydligas kopplat till servicenämndens roll som utförare. Med nuvarande arbetssätt finns risk för att beslut fattas av strategiska rådet som inte följer av processägarskapet utan är servicenämndens ansvar. Kommunstyrelsen rekommenderas därför att se över formerna för beslutsfattande avseende strategiska rådets funktion som processägare/beställare gentemot servicenämnden. Detta för att säkerställa att beslut fattas på korrekt sätt.

Uppföljning av tidigare års rekommendationer

Tidigare års granskning av kommunstyrelsen har utmynnat i ett antal rekommendationer. Revisionskontoret gör årligen en uppföljning och bedömning av hur styrelsen har beaktat rekommendationerna. Uppföljning visar att kommunstyrelsen i huvudsak har beaktat revisionens rekommendationer i sitt utvecklingsarbete. Det finns dock en rekommendation där revisionskontoret och kommunstyrelsen har olika uppfattning. Stadens regler för ekonomisk förvaltning anger att vid en avvikelse som är större än 15 procent av investeringens nettoutgift eller nettonuvärde, eller annan avvikelse av strategisk vikt, krävs att kommunfullmäktige behandlar ärendet och beslutar om ett så kallat reviderat genomförandebeslut. Revisionskontoret anser att regeln behöver kompletteras med en beloppsgräns för att säkerställa att kommunallagen efterlevs avseende att ärenden av principiell beskaffenhet och större vikt för kommunen ska behandlas av fullmäktige.

Bilaga 2 - Granskning av kommunstyrelsens förvaltning

Uppföljning av budget

Styrelsen redovisar följande utfall och avvikelser från budget 2022.

Driftverksamhet (mnkr)	Budget 2022	Utfall 2022	Avvikelse 2022	Avvikelse 2022, %	Budgetavvikelse 2021, %
Kostnader	2 365,7	2 605,2	-239,5	10,1 %	-9,7 %
Intäkter	761,2	1 042,5	281,3	37,0%	37,7%
Verksamhetens nettokostnader	1 604,5	1 562,7	41,8	5,6 %	3,8 %
Verksamhetens nettokostnader efter resultatöverföringar	1 604,5	1 565,4	39,1	2,4 %	3,7 %

Av ovanstående redovisning framgår att styrelsens utfall avviker med 39,1 mnkr i förhållande till budgeten. Revisionskontoret konstaterar att kommunfullmäktiges mål om budgetföljsamhet har uppnåtts.

Inom de olika verksamhetsområdena redovisas några större avvikelser, bland annat för centrala och gemensamma it-lösningar (24,8 mnkr) och för politisk organisation (50,7 mnkr).

Kommunstyrelsen har i huvudsak förklarat avvikelserna på ett tillfredsställande sätt.

Intern kontroll

Den samlade bedömningen är att kommunstyrelsens styrning, uppföljning och kontroll av den egna förvaltningen i huvudsak har varit tillräcklig. Under året har revisionskontoret genomfört granskningar som omfattat bland annat styrelsens interna kontroll i attesthantering i Agresso, intäkts- och inköpsprocessen samt löneprocessen. Genomförda granskningar visar på god intern kontroll.

Styrelsen har en organisation med tydlig fördelning av ansvar och befogenheter för att stödja verksamheten och för att förhindra avsiktliga samt oavsiktliga fel. Dock visar granskning av förtroendekänsliga poster på vissa brister. Nämnden behöver säker-

ställa att stadens anvisningar och regler följs vad gäller redovisning av transaktioner som avser representation.

Räkenskaper

Räkenskaperna bedöms vara upprättade i enlighet med lagstiftning, god redovisningssed och stadens anvisningar.

Uppföljning av tidigare års granskning

Tidigare års granskning av styrelsens verksamhet har utmynnat i ett antal rekommendationer. Revisionen gör årligen uppföljningar för att bedöma om styrelsen har vidtagit åtgärder utifrån tidigare lämnade rekommendationer.

Uppföljning visar att styrelsen har vidtagit åtgärder utifrån revisionens rekommendationer.

Årets granskning av kommunstyrelsens förvaltning

Attesthantering i ekonomisystemet Agresso

En granskning har genomförts av hanteringen av behörighet och attest i Agresso. Granskningen visar att det finns en aktuell och undertecknad attestförteckning samt att den överensstämmer med registrerade attesträtter i Agresso. Det finns även, i enlighet med stadens rutiner, ett attestkort för förvaltningschefen samt namnteckningsprov för attestant i genomfört stickprov. Vidare har uppföljning av behörigheter i Agresso skett enligt stadens rutiner.

Granskning av intäktprocessen

En granskning har genomförts av hanteringen av taxor och avgifter. Granskningen, som främst utförts genom stickprovskontroller, visar att pris/fakturerat belopp överensstämmer med överenskomna villkor/avtal samt att fakturering har skett i enlighet med överenskomna villkor/avtal för samtliga stickprov. Vidare att betalning (alternativ hantering enligt kravrutin) sker vid rätt tidpunkt i enlighet med stadens regler, att bokföring sker vid rätt tidpunkt och i rätt redovisningsperiod samt att transaktionen är rätt konterad för samtliga stickprov. Samtliga verifikationer uppfyller kraven i Lag om kommunal bokföring och redovisning, god redovisningssed och stadens regler. Slutligen visar granskningen att det av kommunstyrelsens delegationsordning framgår vem som är behörig att besluta om makulering.

Granskning av inköpsprocessen

En granskning har genomförts av inköp av konsulttjänster. Granskningen, som främst utförts genom stickprovskontroller, visar att transaktionerna är korrekt hanterade avseende prestation, betalningsvillkor, attest och kontering.

Granskning av löneprocessen

En granskning har genomförts av löneprocessen. Granskningen har genomförts genom genomgång och verifiering av dokumenterade rutiner och kontroller samt genom uppföljning av avvikelser i genomförd registeranalys.

Enligt stadens anvisning för internkontroll av löner ska varje förvaltning ha en fastställd organisation för arbetet med internkontrollen och organisationen ska vara väl känd inom förvaltningen. Vidare framgår att arbetet med internkontrollen ska dokumenteras på ett sådant sätt att det framgår vad som har kontrollerats, resultatet och eventuell åtgärdsplan. En rutin för förvaring av material ska finnas dokumenterad på förvaltningen.

Internkontrollen ska ske på flera nivåer, både av attesterande chef och på förvaltningsövergripande nivå. Kontrollerna, som framgår av stadens anvisning och är obligatoriska, sker med olika tidsintervall: månatliga, kvartalsvisa och årliga.

Granskningen visar att förvaltningen i allt väsentligt genomför och dokumenterar de kontroller som framgår av stadens riktlinjer. Det är dock svårt att se en spårbarhet i kontrollerna. I syfte att stärka den interna kontrollen bör förvaltningen därmed säkerställa att det finns en spårbarhet till vem som genomfört kontrollerna och när. Uppföljningen av avvikelser från registeranalysen gjordes utan anmärkning.

Granskning av förtroendekänsliga poster

En granskning har genomförts av redovisning av förtroendekänsliga poster, där urvalet 2022 varit representation. Granskning har gjorts med avseende på kontering, deltagare, syfte, momsavdrag samt attestants behörighet och oberoende, dvs. att attestanten själv inte deltagit.

Totalt har 15 transaktioner granskats. Granskningen, som utförts genom stickprovskontroller, visade att det fanns brister i två av de granskade transaktionerna. Båda dessa avsåg felaktigt momsavdrag. Ytterligare en faktura bedömdes som tveksamt konterad. Övriga transaktioner granskades i allt väsentligt utan anmärkning. Den felaktigt hanterade momsen rättades i samband med granskningen.

För de transaktioner som granskats bedömer vi inriktning och omfattning som rimlig.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderas nämnden att säkerställa att stadens anvisningar och regler följs vad gäller redovisning av transaktioner som avser representation. Däremot bedöms föregående års rekommendation avseende attest som åtgärdad utifrån årets granskning.

Granskning av pensionshantering och -redovisning

En granskning har genomförts av pensionshantering och redovisning. Granskningen har genomförts genom kartläggning av aktuella pensionsavtal samt genom dokumentgranskning av rutiner, riktlinjer och policys. Rutiner och dokumentation har granskats genom verifiering av dokumenterade kontroller. Rapporteringen av pensionsmedförande löner har granskats genom analys av årsrapportering avseende pensionsavtalet KAP-KL. Granskningen har genomförts samlat för staden och ansvaret för granskad process ligger i huvudsak hos stadsledningskontoret (personalstrategiska avdelningen och finansavdelningen) samt serviceförvaltningen.

Genomförd granskning har inte föranlett några särskilda iakttagelser avseende kommunstyrelsens egen verksamhet och föranleder därmed inga rekommendationer (avseende kommunstyrelsens övergripande ansvar har ett antal rekommendationer lämnats).

Bilaga 3 - Skönhetsrådet

Av stadens författningssamling (2006:23) framgår att "Rådet till skydd för Stockholms skönhet har till uppgift, att i frågor som berör Stockholms kommuns offentliga konstverk, konstnärligt eller kulturhistoriskt värdefulla stadsbilder eller kommunens och dess omgivningars övriga skönhets- och naturvärden, vara rådgivare åt kommunens olika myndigheter, kommittéer, delegationer och utskott och att i sådan egenskap på anmodan avgiva yttranden i dylika frågor. Rådet får dessutom självmant lämna de förslag och framställningar till kommunens olika myndigheter som rådet finner påkallade.

Av reglementet framgår även att rådet nyttjar kommunstyrelsens förvaltnings kansliresurser och att rådets räkenskaper ska revideras av kommunstyrelsens revisorer.

Under året har rådet haft tio ordinarie sammanträden och tio delegationsammansammanträden.

Rådet hanterar planärenden, bygglov, övriga remisser och inkomna skrivelser samt ärenden på eget initiativ. Sammantaget har 319 ärenden diarieförts under 2022. Av rådets verksamhetsberättelse framgår, enligt rådets uppfattning, att stadens planering behöver skärpas när det gäller att skapa nya kvalitativa stadsmiljöer vid förtätning i befintlig bebyggelse. Rådet har även tillskrivit stadsbyggnadsnämnden gällande villaförtätning, som enligt rådet sker genom allt för generösa tolkningar av gällande äldre stadsplaner.

Rådets budget för år 2021 uppgick till 3,0 mnkr. Årets resultat är ett överskott på 3 000 kr.

Revisionskontorets bedömning

Rådet har genomfört sitt uppdrag inom ramen för tillgängliga resurser.